

Socialmedicinsk tidskrift

Sjuttiosjunde årgången nr 4 2000

Redaktion

Claes-Göran Westrin, redaktör och ansvarig
utgivare

Ann Appelgren, redaktionssekreterare

Socialmedicinsk tidskrifts styrelse

Peter Allebeck, prof i socialmedicin, Göteborg

Kristina Alexandersson, univ.lektor, Linköping

Lars Olov Bygren, prof i socialmedicin, Umeå

Jan Ekholm, prof i medicinsk rehab, Stockholm

Gunnar Grimby, prof i medicinsk rehab, Gbg

Sven-Olof Isacson, prof i socialmedicin, Malmö

Leif Svanström, prof i socialmedicin, KI, Sthlm

Socionomers forskning i hälso- och sjukvård

Detta temanummer av Socialmedicinsk Tidskrift speglar den varierade forskning som bedrivs av socionomer/kuratorer i hälso- och sjukvård. Forskningen har bedrivits både inom samhällsvetenskaplig och medicinsk fakultet.

För fem år sedan bildades ett nätverk för socionomer som forskar inom hälso- och sjukvården. Med nätverket ville vi utveckla samarbetsformer mellan olika akademiska discipliner, skapa en kunskaps- och resursbas för social forskning inom hälso- och sjukvården och stimulera till ny gränsöverskridande forskning.

Nätverket bildades av oss två - medicine doktor Mariann Olsson och filosofie doktor Birgitta Sandén Eriksson - och visade sig svara mot ett stort behov bland socionomer i sjukvården. Under de fem åren har nätverket vuxit och har nu ett 90-tal medlemmar spridda över hela landet. Vid nationella träffar två gånger om året byts erfarenheter och samlas argument för fortsatt samarbete mellan den sociala och medicinska världen. Lokala nätverksträffar finns på flera universitetsorter. Efterfrågan på handledning och forskarutbildning är stor.

Vi har kartlagt när och var socionomer/kuratorer har disputerat samt deras forsknings- och yrkesutveckling efter disputationen. (Sandén Eriksson, Ols-son, 1998:4) Nätverket har också arbetat för att utveckla samarbetet mellan socionomerna i sjukvården och de olika institutionerna i socialt arbete i landet. Magisterkurser i socialt arbete i hälso- och sjukvård finns numera. Även under grundutbildningen kan studenterna välja kurser i detta ämne. Disputerade socionomer leder socialt forskningsarbete vid flera universitetssjukhus. Det finns en stor öppenhet och ett vaknande intresse för samarbete mellan samhällsvetenskapliga och medicinska discipliner. På ett lyckligt sätt har nätverkets arbete sammanfallit med universitetens nya uppdrag, det s k tredje uppdraget som innebär samarbete över vetenskapliga gränser.

Det akademiska ämnet socialt arbete tillkom år 1977 när de gamla socialinstituten fördes in under universitetsutbildning. Professorer i socialt arbete tillsattes i början av 1980-talet och forskningsavdelningar byggdes upp vid institutionerna för socialt arbete. Forskningsintresserade kuratorer har emellertid sökt sig till medicinska fakulteternas institutioner i hög grad. Det kan man se genom att 1997 hade 18 kuratorer disputerat inom medicinsk fakultet medan bara fem fanns vid institutionerna för socialt arbete (a.a.). De skilda vetenskapsgrenarna har gjort att den sociala forskningen inom hälso- och sjukvården har varit "osynlig" vid kartläggningar av social forskning i allmänhet (Dellgran & Höjer 1996, Pettersson 1996). Denna forskning har också varit rätt osynlig inom det medicinska området genom att den utgjort en så liten del av den totala medicinska forskningen. Just detta var en del av bakgrunden till att nätverket bildades.

Som gästredaktörer för SMT har vi nu fått möjlighet att visa upp ett hårt gallrat urval av den vetenskapliga verksamhet som bedrivs av forskarnätverkets socionomer inom hälso- och sjukvårdens olika områden.

Urvalet av artiklarna har gjorts så att olika forskningsmetoder är företrädda, såväl kvalitativa som kvantitativa. En artikel visar ett nytt sätt att bearbeta och tolka traditionella frågeinstrument vilket ger överraskande resultat.

Artiklarna tar sin utgångspunkt i olika sjukdomar såsom cancer, magbesvär och kronisk smärta men sjukdomen i sig är av underordnad betydelse för oss. Det som socionomer i hälso- och sjukvården eftersträvar är att fånga patienternas och deras närståendes upplevelser av sjukdom eller ohälsa och de psykosociala konsekvenserna av dem. Samtidigt sätts den individuella upplevelsen in i ett socialt sammanhang och ett samhällsperspektiv.

Några artiklar tar upp sjukvårdens förhållningssätt i olika avseenden såsom samarbetet mellan verksamheter inom sjukvårdsorganisationen, med externa vårdgivare och gentemot patienter.

Forskarnätverket har sedan 1996 ekonomiskt stöd från Socialvetenskapliga Forskningsrådet (SFR). Efter den tidigare publicerade kartläggningen av doktorsexamina inom hälso- och sjukvård har flera nätverksmedlemmar försvarat sina doktorsavhandlingar och vi avslutar med en förteckning över de avhandlingar som producerats sedan 1998.

Ann-Christine Gullacksen: *När smärtan blir en del av livet. Livsomställning vid kronisk sjukdom och funktionshinder*. Inst. för socialt arbete, Lunds universitet 1998.

Ulla Melin Emilsson: *Vardag i olika världar. Om dementa och vårdbiträden på tre gruppboenden*. Inst. för socialt arbete, Lunds universitet, 1998.

Jörgen Lundälv: *Förmåga till välfärd. Trafikskadades upplevelser och liv - ett drama om bemästring*. Socialpolitiska institutionen, Helsingfors universitet, 1998.

Ulla Magne Ingvar: *Persons who attempt suicide - social characteristics, social network and significant others*. Inst. för klinisk neurovetenskap, enheten för psykiatri, Lunds universitet, 1999.

Gunilla Fahlström: *Ytterst i organisationen. Om undersköterskor, vård- och sjukvårdsbiträden i äldreomsorg*. Institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap, enheten för socialmedicin, Uppsala universitet, 1999.

Siv Olsson: *Kuratorn förr och nu. Sjukhuskuratorns arbete i ett historiskt perspektiv*. Inst. för socialt arbete, Göteborgs universitet, 1999.

Marie Törnbom: *Psychosocial factors related to the choice of legal abortions*. Inst. för kvinnors och barns hälsa, avd. för obstetrik och gynekologi, Göteborgs universitet, 1999.

Ulla Forinder: *I skuggan av cancer - benmärgstransplantation hos barn ur ett föräldraperspektiv*. Inst. för socialt arbete, Stockholms universitet, 2000.

REFERENSER

Dellgran, P. & Höjer, U. (1996). Hårda fakta om mjuka data. *Nordisk Socialt Arbeid* 3:204-216.

Pettersson, U. (1996). Forskning i socialt arbete - vad kan kuratorer göra? *Socialmedicinsk Tidskrift* 1:73-76

Sandén Eriksson, B. & Olsson, M. (1998). Socionomer som forskare i hälso- och sjukvård. En kartläggning. *Socialmedicinsk Tidskrift* 4:151-154

Mariann Olsson   Birgitta Sandén Eriksson

Gästredaktörer för detta temanummer är Mariann Olsson med. dr., verksam som kurator och forskningsledare vid kuratorsavdelningen, Huddinge universitetssjukhus och Birgitta Sandén Eriksson fil. dr. och verksam som studierektor och forskare vid institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet.